

STAROŻYTNA GRECJA

Hellada – to starożytna Grecja.

Obszar Hellady był **górzysty**, pełen wysp i **słaba ziemia** uprawna.

Hellenowie – inaczej „Grecy”

Hellenów łączył:

- **język**
- **religia**
- igrzyska olimpijskie

Polis – **miasto-państwo** Greckie, to nie tylko miasto, ale też **wspólnota obywateli**

Obywatel polis = wolny **mężczyzna** urodzony w polis,

Kobiety i cudzoziemcy nie mieli swoich praw

ELEMENTY POLIS:

1. **akropol** – wzgórze, świątynie, schronienie
2. **agora** – rynek, handel, polityka
3. mury

Podziały społeczne w polis:

Średniorozamożni rolnicy,

Arystokracja – mieli dużo ziemi, pracowali w urzędach – **rządzili** w polis.

Arystokraci **dzielili się** swoimi pieniadzmi inwestując w polis.

Ustroje w polis:

1. **monarchia**
2. **arystokracja**
3. **oligarchia**
4. **tyrania**
5. **demokracja**

Grecy zakładali **kolonie**, ponieważ brakowało im ziemi do uprawy i chcieli handlować.

Fenicja – kraina nad morzem śródziemnym, bliski wschód

- Tworzyli państwa i miasta (Byblos, Sydon, Tyr)
- Żegluga, handel, kolonizacja
- skolonizowali wybrzeże płn. Afryki, wybrzeże Hiszpanii.
- Rywalizowali z grekami o tereny.

Fenicjanie – stworzyli **alfabet** fonetyczny, wymyślili **pieniądze**.

Rzymianie i Grecy wzorowali się na alfabetie fenickim.

SPARTA

2 KRÓLÓW – byli oni z dwóch różnych dynastii, władza dziedziczna.

GERUZJA – składała się z 28 obywateli (powyżej 60 r.ż., zajmowali się projektami ustaw T/N

EFOROWIE – 5 urzędników, Kierowali administracją, polityką zagr., sądownictwem.

ZGROMADZENIE LUDOWE – Apella

Geruzja wybierała zgromadzenie ludowe, a zgromadzenie ludowe eforów:

Geruzja → zgromadzenie ludowe → eforowie

Podział społeczny w Sparcie:

- **Spartiaci** – pełnoprawni obywatele Sparty

- **Periojkowie** – mieszkańcy podbitych polis (częściowe prawa)

- **Heloci** – podbita ludność bez żadnych praw, pracowali na polu na rzecz spartiatów

Wychowanie spartańskie – było **surowe** od najmłodszych lat, od 7 r.ż. szkolenie wojskowe, brak litości, głód i dyscyplina, celem był **idealny żołnierz**

Sparta była **państwem militarnym**, ponieważ jej głównym celem było skupienie się na wojsku, każdy spartiatek od **20** do **60** r.ż. był żołnierzem, kobiety musiały ćwiczyć aby urodzić zdrowego żołnierza.

ATENY – położone w Attyce, największe polis

Mieszkańcy zajmowali się **rolnictwem i handlem**.

Między **arystokracją** a średniozamoźnymi **chłopami** zachodziły **konflikty**.

Chłopi byli zadłużeni, więc zostali **niewolnikami za długi**.

Reformy w Atenach:

- **Drakon**: sporządził pierwszy **kodeks prawny**, 621 r. p.n.e., bardzo **surowe prawo**

- **Solon**: zniósł **niewolę** za długi i **zakazał jej wprowadzania**, wszyscy niewolnicy mają wrócić do Aten, spisał w 594 r. p.n.e. **łagodniejsze prawo**, sprowadził **Radę Czterystu i Sąd ludowy** (6 tys. sędziów). Solon **ograniczył** władzę Arystokracji.

- **Kleistenes**: wprowadził **równość** obywateli, **Ostracyzm** – polegał na **głosowaniu obywateli** na osobę, która **zagraża** demokracji. Osoba ta została wygnana z kraju., nowy podział administracyjny w Atenach, **rada 500**, losowani, **kolegium strategów**

- **Perykles**: był **zwolennikiem demokracji**, 16 razy był wybrany na stratega, wprowadził **pensję dla urzędników**, dbał o **sądownictwo**. Zbudowano **Port w Pireusie**, dbał o handel

Port w **Pireusie** – był to **port handlowy**, droga do niego została **obudowana murem**, długość ok. 10 km, mur był potrzebny dla **bezpieczeństwa** Ateńczyków w drodze do portu.

Akropol – centrum religijne

WOJNY GRECKO-PERSKIE

Persja – ogromne imperium, absolutna władza **króla**, duża armia
Persowie chcieli podbić tereny greckie i Azji Mniejszej.

Wojny między greckimi polis, trwały krótko ponieważ było zbyt mało osób.

Hoplaci – ciężkozbrojna piechota Grecka. Mieli oni hełm z brązu, duża tarcza. Żołnierz był dobrze chroniony.

Falanga – grecki **szynk bojowy**. Polegał na stawaniu hoplitów **obok siebie** osłaniając się nawzajem **tarczami**.

Bitwy

Król Persji najechał Grecję w **490 r. p.n.e.** Zakończyła się ona **klęską Persów w bitwie pod Maratonem**. Sukces greków był spowodowany zasługą Ateńczyków dowodzonych przez Miltiadesa

W **480 r p.n.e.** doszło do kolejnej inwazji perskiej na Grecję. Obronę grecką zorganizowano w **wąwozie Termopile** (wąskim przejściu między górą a morzem). Bitwą kierował **Leonidas**. Grecy zostali **otoczeni przez wojska perskie**, grecy **uciekli** a na miejscu zostało **300 spartan i Leonidas**. Persowie **spalili Ateny**, a Temistokles – wódz Aten, opracował plan odbicia Aten poprzez **bitwę morską**. W bitwie pod **Salaminą (480 r p.n.e.) grecy pokonali persów**, a w 479 r p.n.e. w bitwie pod **Platejami**, persowie zostali pokonani przez Greków.

Grecka flota morska – triera – szybki i zwrotny okręt, ma dziób okrętu którym taranowano okręty, pełno wioślarzy, żagle.

MACEDONIA

Filip II – król Macedonii, wprowadził reformy dzięki czemu rozszerzył swoje panowanie na tereny Morza Egejskiego i prawie całą Grecję. W **338 r p.n.e.** pokonał wojska greckie **pod Cheroneą**, przez co Grecy **musieli się podporządkować**. Zdecydował się podjąć atak na persów wraz z grekami.

Filip został zabity w 336 r p.n.e. a jego syn **Aleksander Wielki przejął tron** w wieku **20 lat**.

Falanga macedońska – szynk bojowy, zrezygnowano z ciężkiego uzbrojenia, broń stanowiły **kilkumetrowe włócznie**.

Aleksander Wielki marzył o **wielkim imperium**. W **334 r p.n.e.** zebrał oddziały wojsk z Macedonii i Grecji i ruszył na Persję.

Pokonywał persów w bitwach:

- **Granik** (334 p.n.e.)
- **Issos** (333 p.n.e.)
- **Gaugamela** (331 p.n.e.)

Podbił Egipt, gdzie został ogłoszony **faraonem**.

Króla Persji w 330 r p.n.e. - **Dariusza III zabili** jego właśni **współpracownicy**. Aleksander skazał ich **na śmierć za zdradę**.

W 326 r p.n.e. nad rzeką **Hydaspes** żołnierze musieli się zmierzyć z ciężkim zawodnikiem, **Indiami**

Grecy i **Macedończycy uważali**, że w imperium Aleksandra to oni **powinni być najważniejsi**. Aleksander uważały, że aby państwo przetrwało, to każde ludy mają być **traktowane równo**. Władca wymagał, aby mu się **kłaniać**, a gdy jeden ze współpracowników odmówił – **zabił** go.

Aleksander III zmarł niespodziewanie w 323 r p.n.e. w **Babilonie**.

Okres hellenistyczny – czas od śmierci Aleksandra do opanowania terenów przez Rzym. Po śmierci Aleksandra imperium zostało **podzielone** na mniejsze państwa zarządzane przez **oficerów macedońskich**, którzy toczyli ze sobą wojny.

Monarchie hellenistyczne – państwa powstałe z imperium Aleksandra.

Dzięki mieszance kultur w Imperium, doszło do połączenia **kultury greckiej** i kultur **lokalnych**. Nowa przeobrażona kultura grecka jest nazywana **kulturą hellenistyczną**.

Aleksandria – na terenie swojego państwa Aleksander założył **wiele miast**, które w większości nazwał **Aleksandriami**.

Biblioteka Aleksandryjska:

- największa biblioteka starożytności

Muzejon: - ośrodek naukowy, pracowali tam uczeni, matematycy, astronomowie, filozofowie